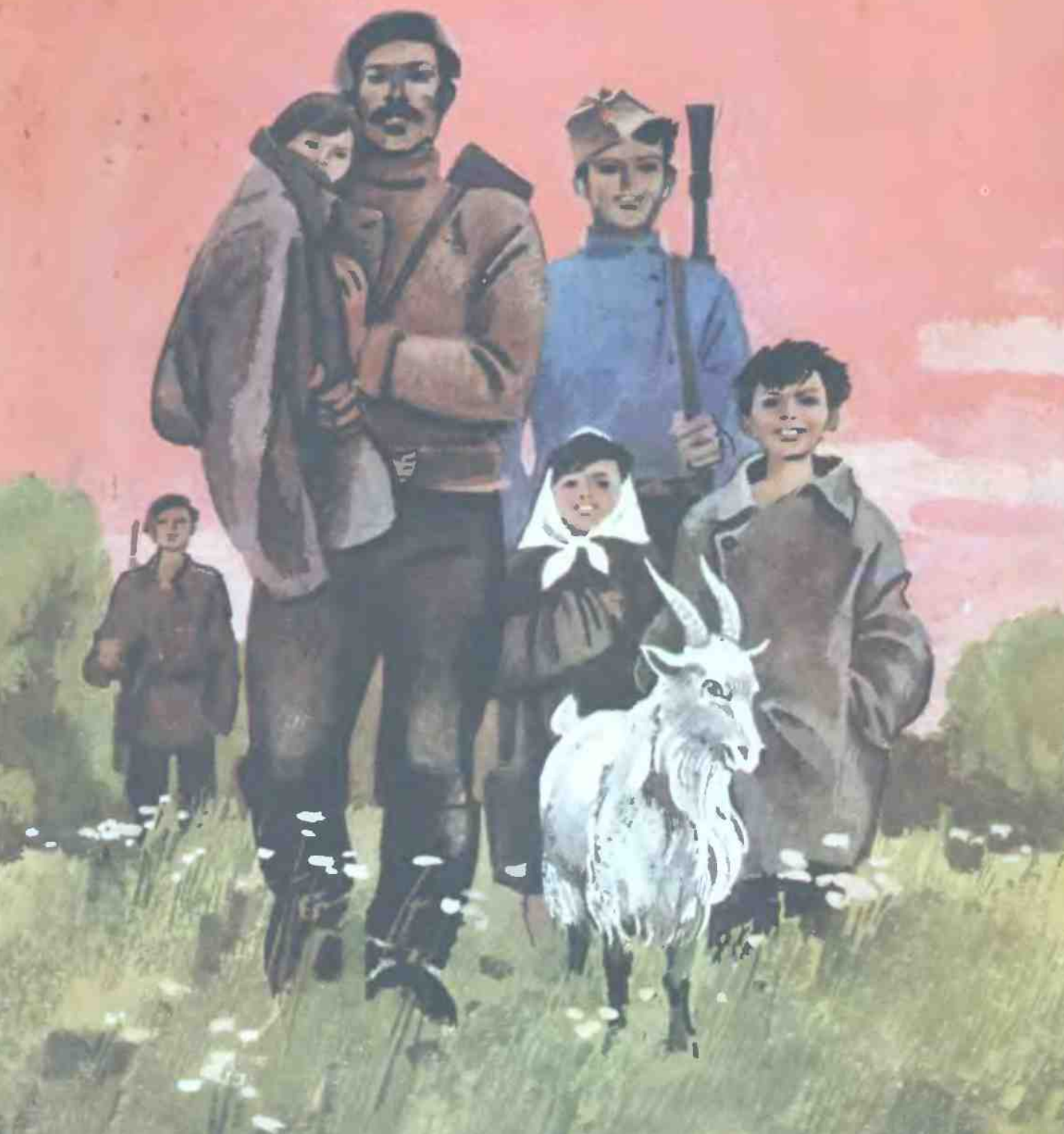


У2
МЛ Г61

Дмитро Головко

ТЕЛЕГРАМА



Мл 92 2
Г61

Дмитро Головко

ТЕЛЕГРАМА

Оповідання

Для дошкільного віку

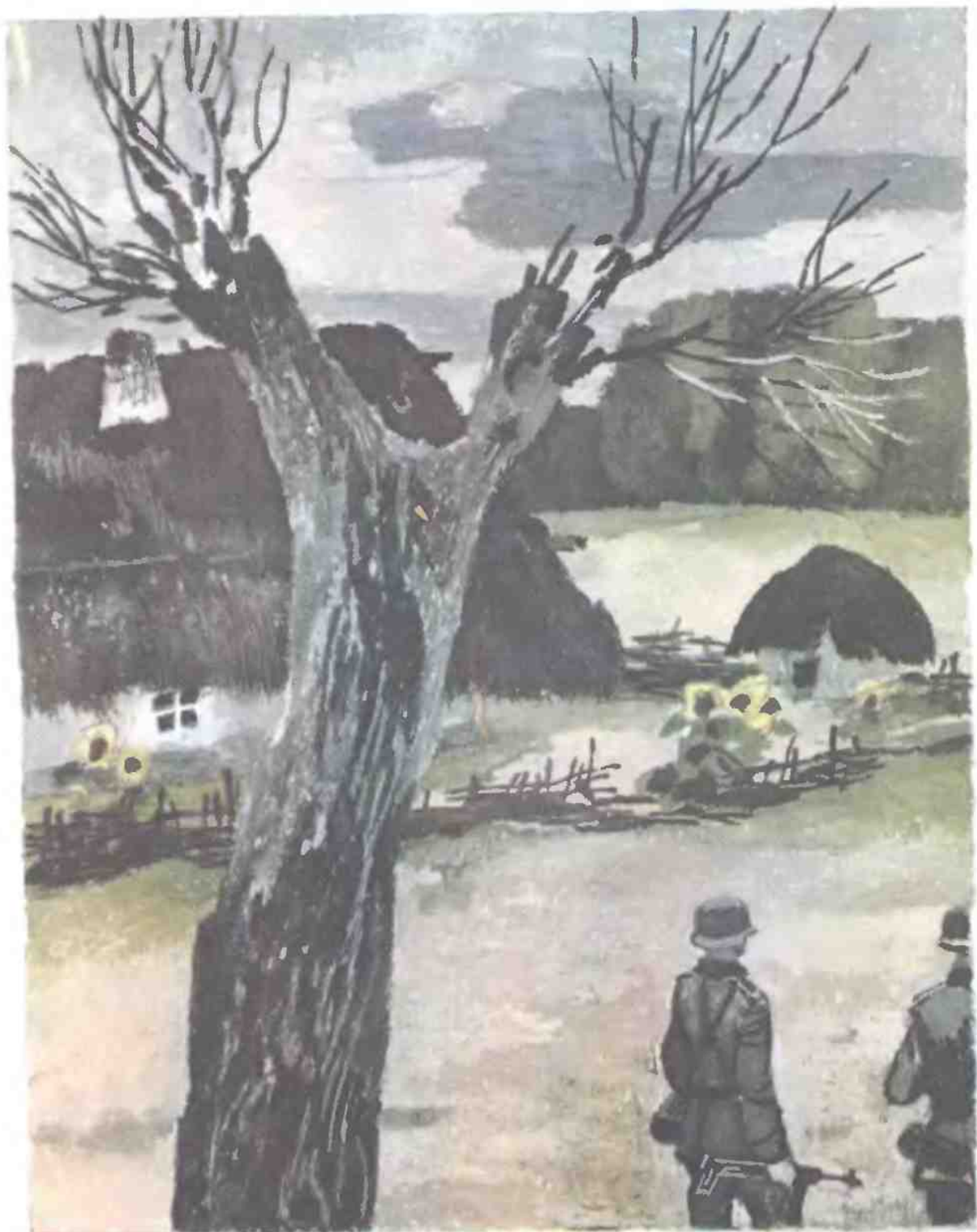
98
Бр-3
2



Художник

ВОЛОДИМИР САВАДОВ

КИЇВ «ВЕСЕЛКА» 1981



Г. 70801—155
М206(04)—81 29.81. 4803010200:

© Видавництво «Веселка», 1981

Городская ЦДБС
г. Запорожья



ТЕЛЕГРАМА

Хутір, в якому Петрик жив із батьками та меншенькою сестричкою Ганнусею, фашисти спалили. Так вони помстилися за партизан, які не давали їм спокою. Того страшного дня загинуло багато людей. Петрик з мамою і сестричкою лишилися живими, бо якраз гостювали в сусідньому селі у бабусі Ївги. А тато був у партизанах.

Приземкувата бабина хата стояла на краю села, неподалік лісу. У той ліс хлопчик часто ходив з Ганнусею і Полею — сиріткою, яку бабуся Ївга теж прихистила. Вони зби-

рали ягоди, гриби, рвали молоденьку нехворощ та молочай, які дуже любила бабина коза Берізка. Бувало, побачить коза, що діти повертаються з лісу, одразу голосно замає, затрясе сивою борідкою. Вона не кожного підпускала до себе, та з ними поводитися мирно. Дозволяла брати себе за роги, гладити по рябій спині.

Якось надвечір Петрик пригощав Берізку свіжим молочаєм. Коза спритно висмикувала з його рук стеблинки, лоскотно торкаючись м'якими губами до хлопчикових пальців.

Раптом у селі затріщали постріли, кілька разів щось важко ухнуло. Берізка перестала їсти, насторожилась. Дівчатка, що гралися під хатою, підбігли до Петрика, мовляв, що це? Вдома ж ні мами, ні бабусі — з городу ще не повернулися.

Повз двір бігли до лісу люди. Якась жінка з розпущеними косами перелякано гукнула їм з дороги:

— Тікайте, дітки, облава!

Петрик схопив дівчаток за руки, і вони метнулися за людьми. Бігли недовго, бо швидко потомилися. Біля перших сосен на узліссі упали просто на землю. Відсапувалися. Раптом позад себе вони почули чийсь кроки, злякано озирнулися і побачили Берізку. Її руді з прожилками очі винувато говорили: хіба я могла сама лишатися?

— Ой рідненька моя, — зраділа Ганнуса й схлипнула: — Як там наша мама?

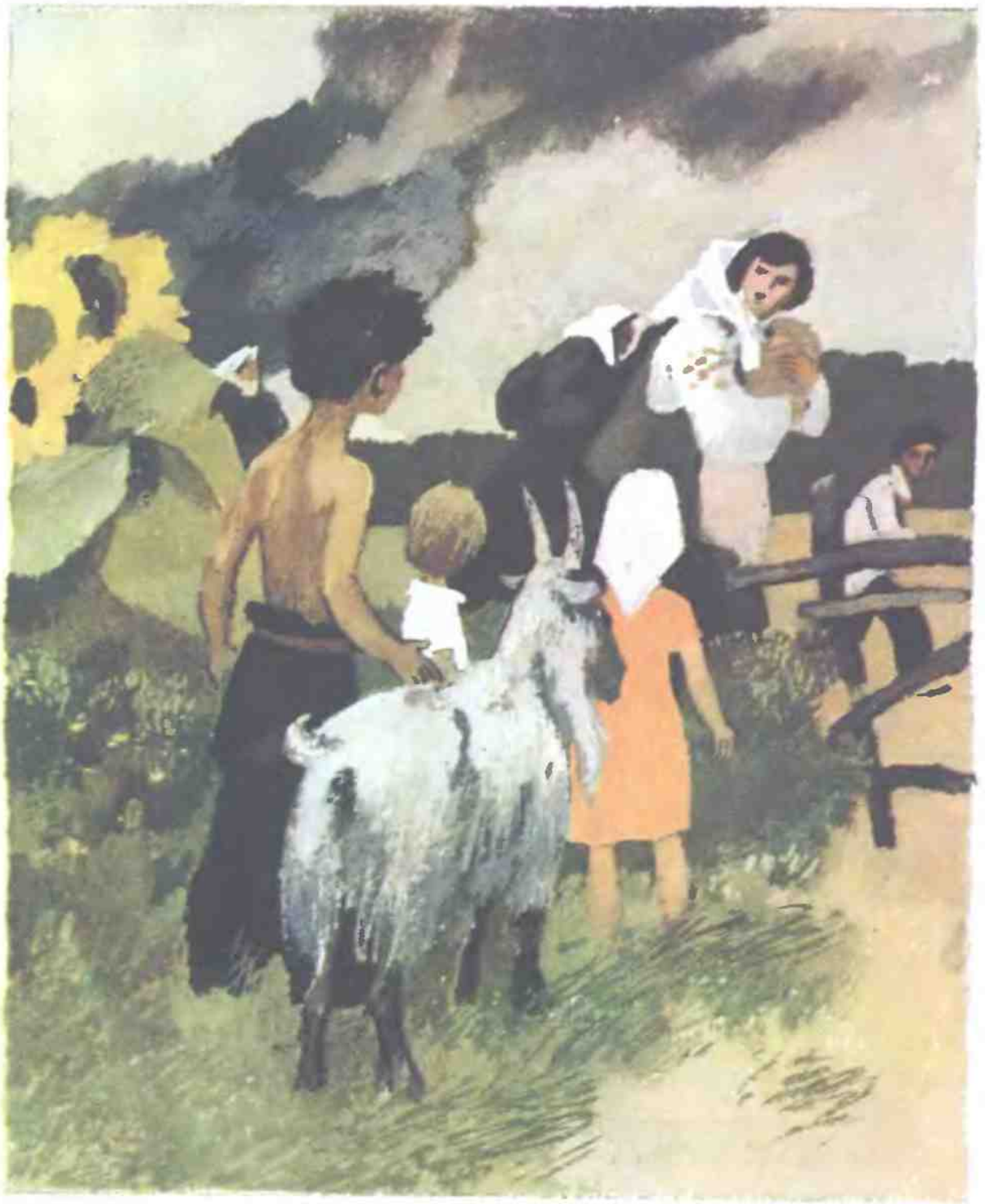
— І бабуся? — жалібно додала Поля.

У Петрика в самого шкребло на душі, але він прикрикнув на дівчаток:

— Тільки не рюмсати!

Від села знову долинула стрілянина. Діти поспішили в глиб лісу. Обминали галявинки, пагорби. Сподівалися зустріти людей із свого хутора, але ніде нікого. Угорі над ними похмуро шуміли верховіття, наполохано скрекотали сороки. Поля десь загнала в ногу скабку і тепер ішла накульгуючи. Коза не відставала від них, зривала на ходу пагінчики глоду та листочки щавлю, поскубувала мох.

Петрик ішов попереду. Ступав широко, впевнено. Був мовчазний, а чорний чуб спадав на очі і робив його суворим. Ще б пак! Надходив вечір — треба шукати десь ночівлю. Хоч



і літо, а в лісі холодно. Дівчатка ж у блаженських платтячках. Та й сам він без сорочки. Для нього це — дрібниці, не замерзне. А вони... Особливо Поля, найменша.

Ліс трохи порідшав. Однак сонячне проміння ледве пробивалося між високими стовбурами. Під самотньою березою біля горбочка Петрик побачив невелику яму, спинився. Колись це, певно, був окоп. Стінки його давно осунулися, дно заросло латками кошлатого моху. «А якщо тут заночувати? — подумалося хлопцеві. — Є затишок, а фашисти сюди й ноги не поткнуть».

Ганнуся здогадалася про братовий намір — сіла спочити. Біля неї Поля примостилася. Кізка тим часом вскочила в яму й бадьоро заходилася скубти травичку.

— Зараз буде постіль, — усміхнувся Петрик дівчаткам і став ламати навислі березові гілки. Ними він вислав дно окопу і стінку, на яку можна було спертися.

Густіли сутінки. Деревя навколо зчорніли, втратили обриси. Лячно шурхотів вітер. Діти мовчки сиділи одне біля одного. Кізка тихо лежала поруч і коли-не-коли поглядала то на Петрика, то на дівчаток. Від цих поглядів їм чомусь робилося трохи спокійніше.

Враз над головами щось лунко зацокотіло. Вони подивилися вгору і побачили пташку з червоною голівкою. Дятлик! Він прудко перебігав по стовбуру берези і дзьобом, наче молоточком, вистукував по корі: тук-тук, тук-тук!

— Бач який телеграфіст, — засміявся Петрик.

Темні, немов вуглики, оченята дівчаток теж повеселішали. А хлопчик склав долоні трубочкою, приклав їх до рота і тихо погукав:

— Дятлику-у-у, телеграму прийми: Поля, Ганнуся і Петро втекли від фріців і сидять в окопі.

— Хто ж її одержить, цю телеграму? — зітхнула Поля.

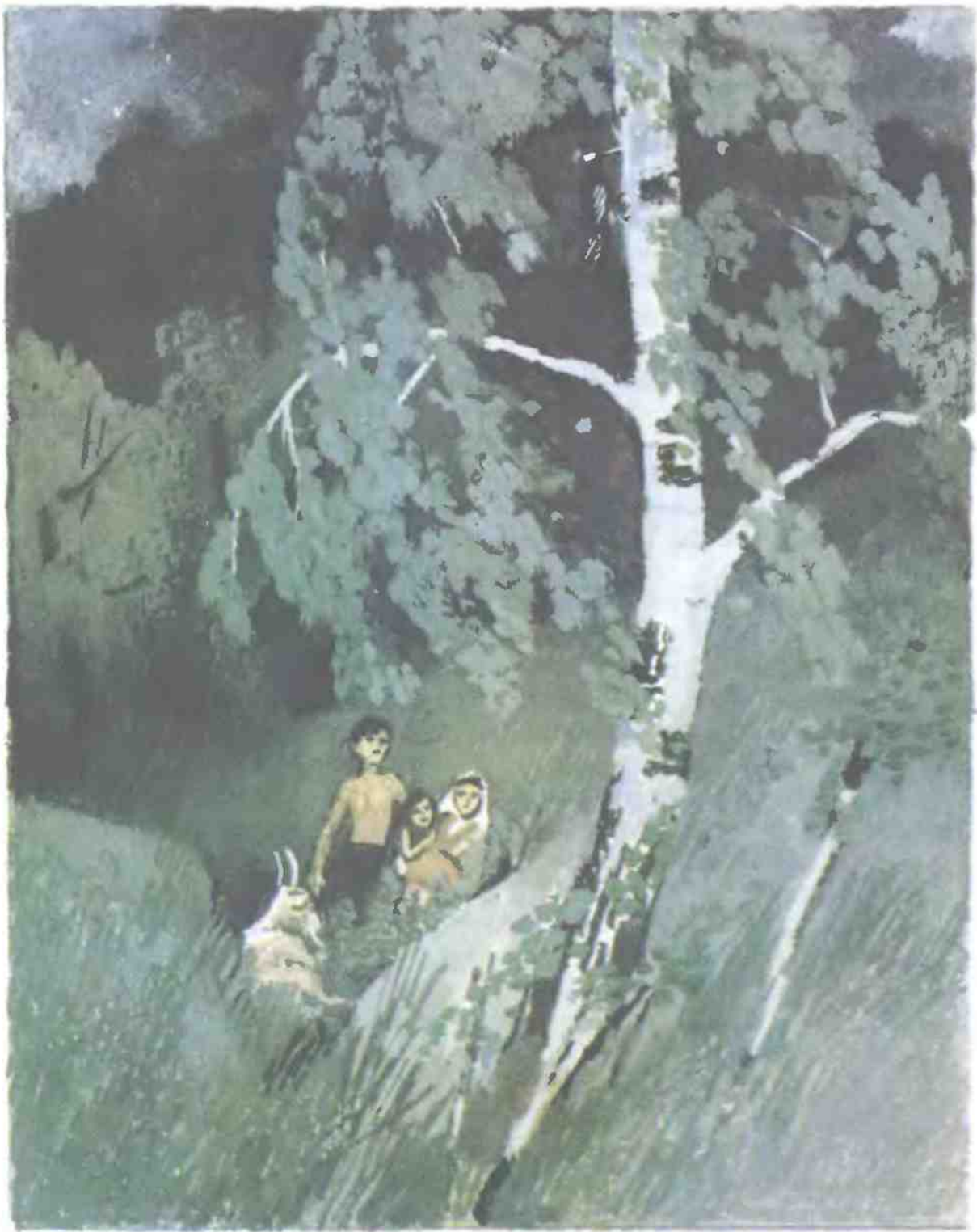
— А хоч і твій тато.

— Е-е-е, він далеко, на фронті. Якщо живий...

Полину маму фашисти вбили того дня, як палили хутір.

— Тоді наш татко одержить, правда ж, Петрику? Може, він у цьому лісі ховається.

Хлопчик кивнув Ганнусі. Ех, якби він був старший, теж



неодмінно пішов би у партизани. Але йому тільки дев'ятий рік. Якби не війна, ходив би оце в другий клас. А дівчатка ще менші за нього.

Дятлик несподівано замовк і незабаром полетів собі з берези.

В лісі стало зовсім темно.

— Ой, як страшно,— Поля притулилася до Петрика.— А якщо вовк прийде?

— То й що,— спокійно відповів хлопець, хоч у самого мурашки по спині побігли.

— Він же захоче Берізку з'їсти,— затремтіла й Ганнуся.

— Не бійтеся, не з'їсть. Вона його налякає.

— Як?

— А так: встане, трусне бородою і скаже:

Тупу-тупу ногами,
Сколю тебе рогами,
Ніжками затопчу,
Хвостиком замету,—
Тут тобі й смерть!

Дівчатка тихо засміялися й підсунулися близенько до кізки. Поля навіть поклала голову на її бік.

— А тепло як!

Ганнуся теж прихилилася. Коза не перечила — жувала собі. Тоді й Петрик підсунувся до неї. Берізка довірливо поклала на його голе плече тепле підборіддя.

Вони вже дрімали, коли у лісі наче дитина розпачливо заплакала: ува-а, ува-а! Навіть кізка підвела голову, нашорошила вуха. Срібне місячне світло ниточками плуталось у її рогах.

— Хто це? — тремтячи, спитала Поля.

— Мабуть, сова,— не чуючи свого голосу, прошепотів Петрик. А в самого аж чуб піднявся.

— Навіщо вона лякає нас? — заплакала Ганнуся.

— То вона так завжди вночі кричить,— сказав хлопець і, щоб заспокоїти себе й дівчаток, гукнув: — Сово-о-о! Лети краще фашистів лякати!

Сова, мабуть, почула, тріпнула крильми і притьмом кудись полетіла.

Більше ніхто не тривожив дітей цієї ночі. Повз їхню схожанку пробігав лис — обминув, щоб не злякати. Тихо-тихо стрибав сірий заєць, проходив борсук — ніде й не тріснуло. Навіть вітер стих...

Вранці їх розбудили чийсь голоси, виповнили луною увесь ліс. Петрик обережно визирнув з окопу — і миттю вискочив. Прямо на них ішло кілька чоловіків. Один, попереду, бородатий, кремезний, на кашкеті стрічка навскоси червоніє, за плечима автомат.

— Петрику?!

— Я, дядько Миколо!..

— А де ж дівчатка?

— Ми тут, — радо схлипуючи, вилізла Поля. За нею вистригнула Берізка. Чоловіки голосно засміялися, а дядько Микола подав руку Ганнусі, яка ще стояла розгублено в окопі.

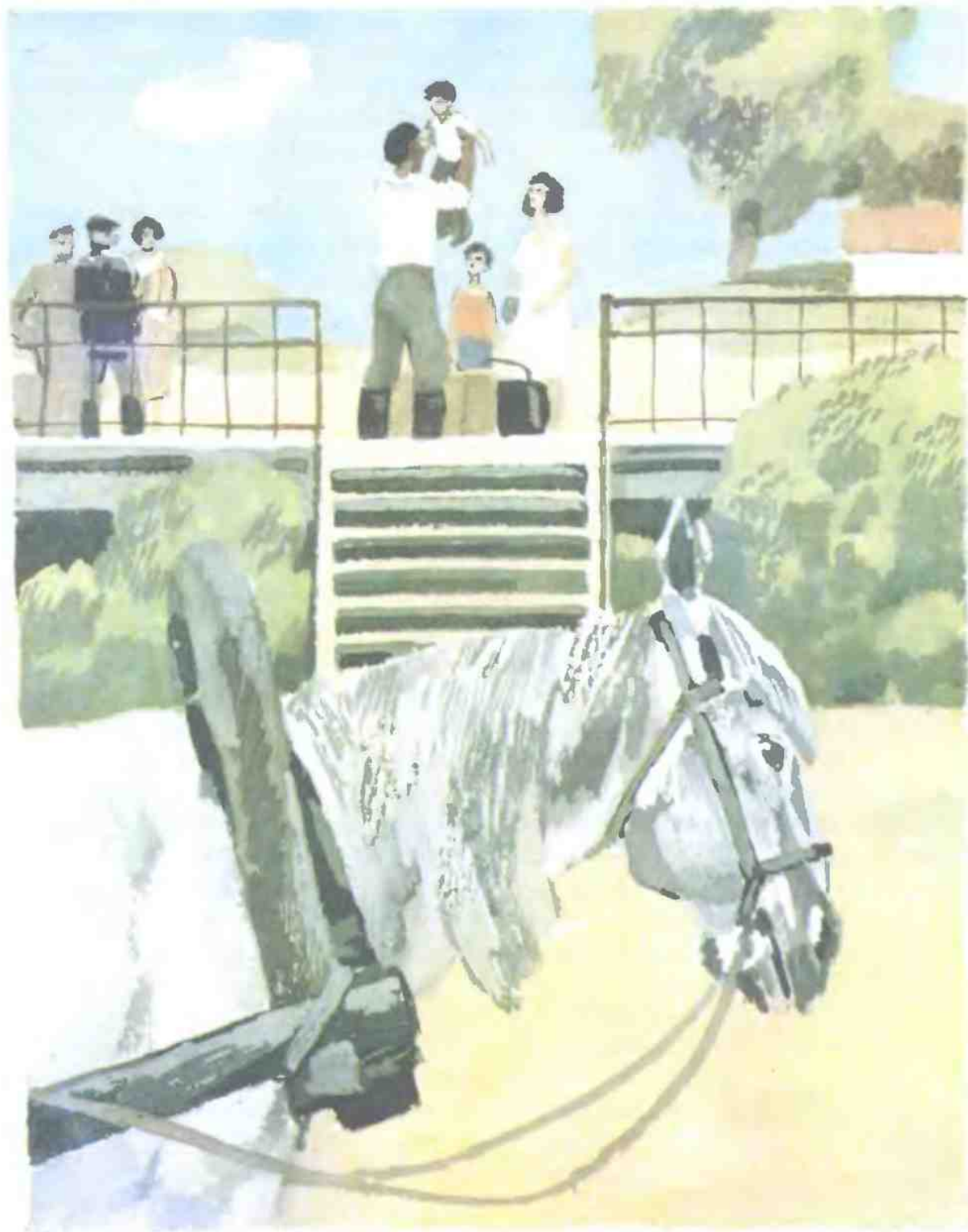
— Сміливіше, дочко. Фашистів уже немає в селі. Там ваш батько, мама й бабуся з ніг збилися, вас розшукуючи.

— А ви нас як знайшли? — уже щебетала Ганнуся на плечі у когось з партизанів.

— Догадайся, — казав весело партизан.

— Їм дятлик телеграму передав, — відповів за сестру Петрик.

Усі засміялися. Навіть Берізка радісно замакала і побігла попереду.





СИВКО

Хлопці з мамою вийшли з вагона електрички. Перон був безлюдний, тільки у затінку невисоких акацій стояла підвода. Сивий коник перебирав залишки прив'ялої трави, вибрязкував збруєю. Побачивши незнайомих людей, він підвів голову, вдарив копитом і нетерпляче заіржав.

— Та йду вже, йду, — почувлося з-за пристанційного будиночка. — Дочекалися!

Хлопці зирк — до них, як журавель, простував височенний дядько Микола і, замість привітання, басив весело:

— Он ви вже які! Нівроку! А Павлик навіть мене перегнав. Ну, тримайся!

Дядько ухопив Павлика за плечі і закружляв з ним. Мама і Андрійко радісно усміхалися.

— Це ви за нами своєю машиною приїхали? — показав на підводу Андрійко, як тільки дядько відпустив брата.

— А що, не подобається мій транспорт?

— Подобається! Дуже!

— Тоді по конях! — скомандував дядько Микола і посадив Андрійка в передку воза. Потім привітався з мамою, сказав, що в селі ждуть не діждуться дорогих гостей. Шкодував, що не приїхав їхній батько.

— У тата відпустка трохи пізніше, — пояснив Павлик. — Він обіцяв прискочити.

Дядько Микола з мамою сіли з одного боку підводи, хлопці — з іншого.

— Ну, Сивко, не підкачай! — поплескав дядько Микола по крутих крижах коника. — Хай знають наших.

Виїхали за станцію на ґрунтову дорогу. Сивко відразу кинувся бігти. Але дядько притримував його:

— Не гарячуй, дорога чималенька.

Андрійко нетерпляче вертівся і зрештою не витримав — попросив у дядька віжки.

— Будь ласка, Сивко у мене славний, слухняний.

Заволодівши віжками і батоґом, хлопчик хвацько свиснув, замахав пужалном. Коник, здається, тільки на це й чекав — зафиркав, завертів хвостом і майже вскач подався дорогою. Позаду за возом кошлатилась пилюка, а навстріч з боків стрімко налітали зубчаті зарослі кукурудзи, золотаво миготіли соняхи і свіже стернище.

Від бігу сива грива коня тріпотіла на вітрі, в груди били пахощі надвечірнього степу.

Поминули якийсь маленький хутірець, прогрімкотіли по дерев'яному мостику, під яким не було навіть калюжки, і дорога круто звернула до соснового лісу, де починалися піски.

— Андрійку, не вимахуй батоґом, нехай коник перепочине, — прохала мама, — йому ж важко.



А Сивко наче хотів довести протилежне: навіть коли колеса в'язли у сипучому піску, намагався бігти напористо й легко.

— Давай ще ми з Павликом покеруємо, — посадив собі на руки брата дядько і взяв у Андрійка віжки. Сивко одразу перейшов на повільний крок.

Заїхали на подвір'я ферми.

— Тпру-у, вдома, — сказав до гостей дядько. — Тепер ідіть городами до хати, там на вас тітка Ганна чекає. Ваші речі, як тільки з усім упораюся, я принесу.

— А можна мені з вами, дя? — став благати Андрійко.

— Лишайся, вдвох буде охотніше.

Вони розпрягли Сивка. Дядько відвів його у кінець подвір'я і пустив пастися, а сам поніс упряж у приміщення ферми. Андрійко зостався біля підводи.

Збиваючи порохняву, на подвір'ї з'явився табун різномастих телят. Одне, червонясте, вибігло з гурту і — до Андрійка. Лобате, задерикувате, з білою лисинкою на лобі. Воно зупинилося за кілька кроків, гребнуло ногою. «Дивись, ще буцикне. Чого воно? Невже йому не сподобалася червона безрукавка? Може, скочити на підводу?» — шукав порятунку хлопчик.

А теля вже навіть зачмихало.

І тоді Андрійко — навтьоки. Воно, підохочене, — за ним.

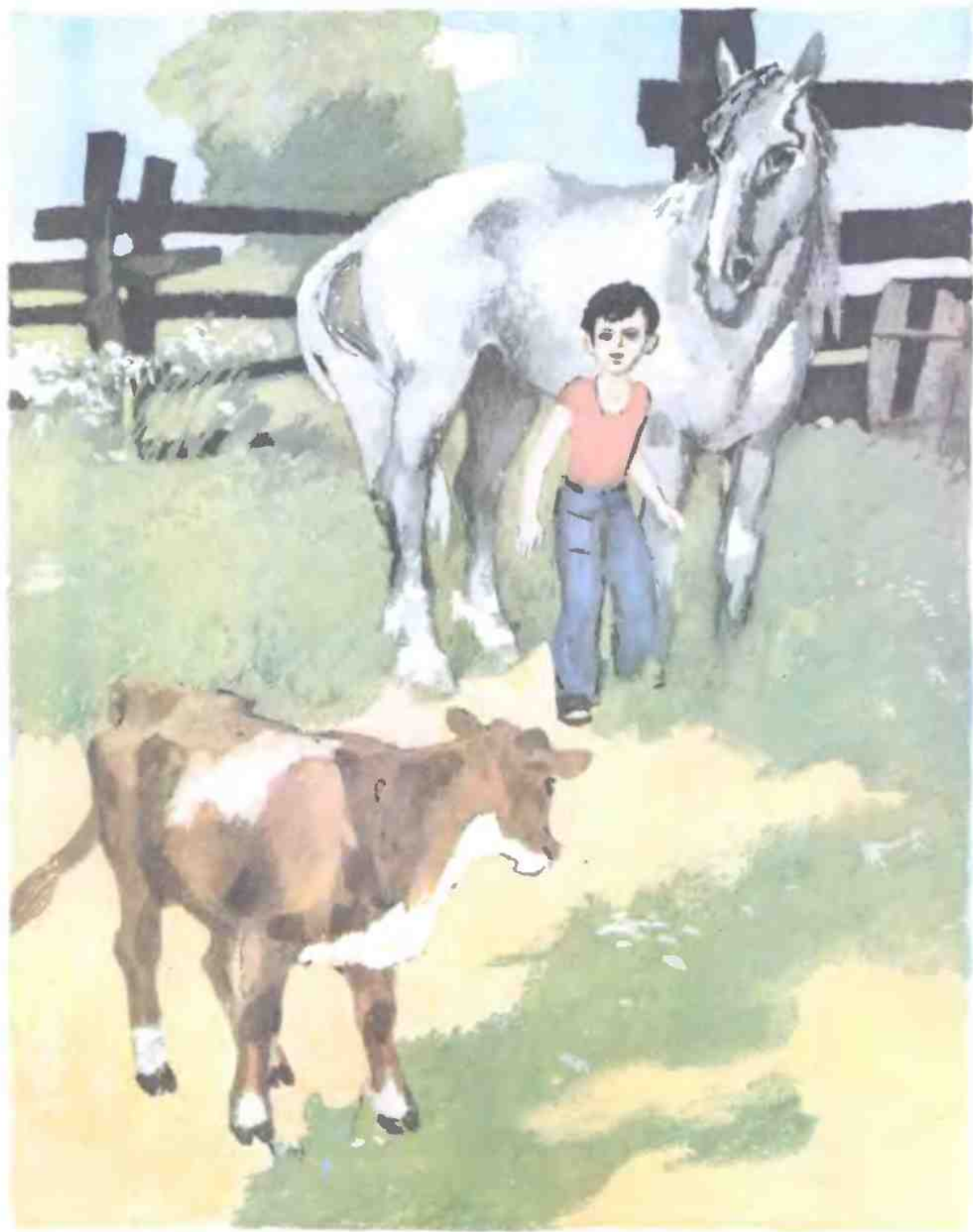
Мить — і хлопець уже був біля Сивка. Той аж заіржав від несподіванки.

— Сивко, рятуй від цього дурника! — заховався Андрійко за коня.

Сивко мотнув головою і ще раз заіржав. Теля постояло якусь мить, не зважаючи підійти до коня, а тоді, зачувши окрик пастуха, подалося назад до гурту.

— Спасибі, виручив із біди, — Андрійко вдячно погладив коника по спітній шії.

І враз хлопчикові стало соромно. Йому здалося, що Сивко зараз думає: «Бач який! Прибіг рятуватися. А всю дорогу вихвещував мене дядьковим батогом та сіпав віжками. Не міг же я показати свою слабість. Біг і дивувався: звідки ти такий, Андрійку? Наші сільські хлоп'ята бережуть мене,



доглядають... Я гадав, що ми потоваришуємо з тобою, ти водитимеш мене пастися на луги, їздитимеш верхи по селу, на полі. А в місті, у своєму садочку, розкажеш про нашу дружбу...»

Може, й не зовсім так думав Сивко, позираючи на Андрійка карими докірливими очима, в яких стояла вечірня тиша. Та хлопчик, перебираючи пальцями його попелясту гриву, прошепотів:

— Вибач. Я все зрозумів.

— Андрійку-у! — гукнув із синіх сутінок дядько Микола. — Прощайся до завтра з Сивком та пішли вже до хати.

Хлопчик ще раз потріпав гриву коневі, і той примирливо торкнувся його плеча теплими губами.

Городская ЦДБС
г. Запорожья



Головко Д. А. Телеграма: Оповідання. Для дошкіль. в. (Худож. В. Я. Савадов).— К.: Веселка, 1981.— 16 с., іл.

Оповідання українського радянського письменника про життя дітей у роки Великої Вітчизняної війни, про любов до рідної землі.

Г 70801—155 29.81. 4803010200.
М206(04)—81

Дмитрий Андреевич Головки
ТЕЛЕГРАММА

Розкази

(На українській мові)

Для дошкільного візрасту

Художник Владимир Еремкович Савадов

Видавництво «Веселка», Київ-4, Басейнівська, 1/2

Редактор Ю. М. Набока

Художній редактор В. А. Кавун

Технічний редактор Л. В. Маслова

Коректор В. О. Вукша

Інформ. бланк № 1833

Замов. на виробництво 30.03.80. Підписано до друку 20.05.81. Формат 84×108/16. Папір офсетний № 1. Гарнітура швейцарська. Друкувальний завод Умань, друк. зли. 1,63. Умовн. фарб.-літв. 7,56. Обкладинка арк. 1,11. Тираж 125 000. Зам. 2567. Ціна 10 к. Видавничтво «Веселка», Київ-4, Басейнівська, 1/2.

Головне підприємство республіканського виробничого об'єднання «Поліграфічний» Держкомвидав УРСР, 252057, Київ-57, Довженка, 3.